

Esas Sayısı : 2015/72

Karar Sayısı : 2016/44

“1)Anayasanın 2. Maddesi Yönünden

Anayasanın ‘Cumhuriyetin nitelikleri’ başlıklı 2’nci maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu temel bir kural olarak ortaya konulmuş; 4’üncü maddesinde ise, Cumhuriyetin niteliklerinin değiştirilemeyeceği ve değiştirilmesinin teklif dahi edilemeyeceği belirtilmiştir. Anayasanın 2’nci maddesindeki hukuk devleti ilkesi, Anayasanın bütününe egemen olan ve Cumhuriyeti bütün yönleriyle kuşatan temel bir ilkedir.

Anayasa Mahkemesinin 23.07.2011 tarih ve 28003 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 14.04.2011 gün ve E:2008/35, K:2011/65 sayılı kararında da belirtildiği üzere; Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Yasaların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi de hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle, yasa koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Hukuk devleti ilkesinin gerçekleştirilmesinin unsurlarından biri ‘belirlilik’ ilkesidir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksama ve kuşkuca yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesi de gereklidir.

Hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Uyuşmazlık konusu kural ile, halk sağlığı için büyük önem taşıyan kesimhanelerde, kesim öncesi ve sonrası muayeneler ile et parçalama işlemi yapılan yerlerde muayene ve diğer resmi kontrollerin kimler tarafından yapılacağı düzenlenmiştir. Bu bağlamda, Bakanlıkça “resmî veteriner hekim” yahut “yetkilendirilmiş veteriner hekim”in görevlendirileceği kurala bağlanmıştır.

5996 sayılı Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 3’üncü maddesinin elli üçüncü bendinde, resmî veteriner hekim; “Bu Kanun kapsamında verilen görevleri Bakanlık adına yapan Bakanlık personeli veteriner hekim”; aynı maddenin seksen birinci bendinde ise, yetkilendirilmiş veteriner hekim; “Bakanlıkta görevli veteriner hekimler dışında, verilecek resmî görevleri yürütmek üzere Bakanlık tarafından yetki verilen veteriner hekim” olarak tanımlanmıştır.

Halk sağlığı için büyük önem taşıyan resmi kontrollerin kimler tarafından yerine getirileceği zikredilmekle birlikte, bu kişilerin nasıl görevlendirileceğine ilişkin yasal düzenlemede bir belirlilik bulunmamaktadır.

5996 sayılı Kanun’un bir bütün olarak incelenmesinden, söz konusu yetkilendirilmiş veteriner hekimlerin nasıl görevlendirileceğine ve yetki verileceğine ilişkin bir düzenlemenin

Esas Sayısı : 2015/72

Karar Sayısı : 2016/44

yer almadığı görülmekte; bu durumun ise belirlilik ilkesinin ihlali sonucunu doğurduğu ve hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu değerlendirilmektedir.

2) Anayasanın 128. Maddesi Yönünden

Anayasa'nın 128'inci maddesinin birinci fıkrasında, “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm uyarınca, fıkroda belirtilen nitelikteki görevlerin, memur veya diğer kamu görevlileri dışındaki kişiler tarafından yürütülmesi mümkün değildir.

5996 sayılı Kanun'un “Tanımlar” başlıklı 3'üncü maddesinin kırk ikinci bendinde, kontrol görevlisinin; “Bakanlık tarafından resmî kontrol yetkisi verilen kişiyi”; elli ikinci bendinde, resmî kontrolün; “Bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerin bu Kanun hükümlerine uygunluğunun doğrulanması için, kontrol görevlilerinin, verilen yetki çerçevesinde gerçekleştirdikleri izleme, gözetim, denetim, muayene, karantina, numune alma, analiz ve benzeri kontrolleri” ifade ettiği kuralına yer verilmiştir.

5996 sayılı Kanun'un 31'inci maddesinin onuncu fıkrasında, “Bakanlığın, bu Kanun kapsamındaki kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler hariç olmak üzere, uygun göreceği görev ve yetkiler için kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri, birlikler, kooperatifler, vakıf ve üniversiteler ile işbirliği yapabileceği; bunlardan, Bakanlıkça belirlenen şartlara sahip olanlara, bu görev ve yetkilerin tamamı veya bir kısmının tamamen veya kısmen devredilebileceği veya hizmet alımı yolu ile yerine getirebileceği; Bakanlığın, devir yaptığı kuruluşları denetleyeceği; Bakanlıkça yapılan denetim sonucunda devredilen görev ve yetkilerin yürütülmesinde yetersizlik veya eksikliğin tespiti hâlinde Bakanlığın devri iptal edeceği veya eksikliklerin kısa bir süre içinde giderilmesini talep edebileceği; Bakanlığın, eksikliklerin giderilmemesi durumunda devredilen görev ve yetkileri iptal edeceği; bu fıkranın uygulanmasından doğan tüm masrafların sorumlular tarafından üstlenileceği” düzenlenmiştir.

5996 sayılı Kanun'un “Hijyen ve resmî kontroller ile ilgili yaptırımlar” başlıklı 41'inci maddesinin birinci fıkrasının (ç), (d), (e) ve (f) bentlerinde, resmî kontrollerle ilgili idari tedbir ve yaptırımlara yer verilmiştir. Bunlar özetle, idari para cezaları, mülkiyetin kamuya geçirilmesi, faaliyetin durdurulması, faaliyete izin vermeme, uygunsuzlukların giderilmesi için süre verilmesidir. Söz konusu Kanun'un “Cezaların uygulanması, tahsili ve itirazlar” başlıklı 42'nci maddesinin ikinci fıkrasında, “Bu Kanunda belirtilen idarî yaptırımları uygulamaya, il tarım müdürünün yetkili olduğu, il tarım müdürünün bu yetkisini ilçe tarım müdürlerine yazılı olarak devredebileceği, ancak, resmî kontroller sırasında, insan sağlığı, gıda ve yem güvenilirliği, bitki ve hayvan sağlığı açısından tehlike oluşturması ve acil tedbirleri gerektirmesi durumunda, idarî para cezaları hariç olmak üzere diğer idarî yaptırımları uygulamaya kontrol görevlisinin de yetkili olduğu” kurala bağlanmıştır.

Anılan yasal düzenlemeler karşısında, halk sağlığı ve güvenliğinin söz konusu olduğu gıda güvenliğinin denetlenmesi görevinin, idarenin kolluk etkinlikleri içinde yer aldığı ve bu konuda yapılacak denetim hizmetinin, ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Esas Sayısı : 2015/72

Karar Sayısı : 2016/44

Kaldı ki; söz konusu kontrolleri yapacak görevlilere, 5996 sayılı Kanun'un 41'inci maddesinde belirtilen yaptırım ve tedbirleri uygulama yetkisi, aynı Kanun'un 42'nci maddesi ile verilmiştir.

Buna göre, kesimhanelerde, kesim öncesi ve sonrası muayeneler ile et parçalama işlemi yapılan yerlerde muayeneleri ve diğer resmî kontrolleri yapmanın, genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli kamu hizmeti olduğu açık bulunduğundan, 5996 sayılı Kanun'un 31'inci maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan muayeneleri ve diğer resmî kontrolleri yapmak üzere, "yetkilendirilmiş veteriner hekim" görevlendirileceğine ilişkin düzenleme Anayasa'nın 128. maddesine de aykırıdır.

SONUÇ VE İSTEM:

Yukarıda açıklanan nedenlerle; bir davaya bakmakta olan mahkemenin, o davada uygulanacak bir kanun hükmünü Anayasa'ya aykırı görürse ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurabileceğini düzenleyen 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin birinci fıkrası gereğince, 5996 sayılı Yasa'nın 31'inci maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan "veya yetkilendirilmiş veteriner hekim" ibaresinin Anayasa'nın 2'nci ve 128'inci maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle bu ibarenin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına, bu hükmün Anayasa'ya aykırılığı ve uygulanması durumunda telafisi güç zararlar doğabileceği gözetilerek esas hakkında bir karar verilinceye kadar yürürlüğünün durdurulmasının istenilmesine, iptali istenen hükmün Anayasa'nın hangi maddelerine aykırı olduğunu açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslının, başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğinin, dava dilekçesi ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerinin dizi listesine bağlanarak Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmesine, 17/04/2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."